

תורה אור המבואר

מאמרים
על פרשיות התורה ומועדי השנה

מלוקטים מספרי
תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה להבין משארז"ל יפה שעה אחת

תורה ומצוות כלבושים לנשמה

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וציורים

פרשת חי שרה

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבעה לבריאה

©
כל הזכויות שמורות
למערכת ליקוטי תורה המבואר

הרב לוי געלב

עורך ראשי

הרב משה גורארי' - הרב חיים זקס
הרב משה לינק - הרב משה מרינובסקי
עורכים

בשורה טובה

לשמוע ולהוריד אלפי שיעורים בחסידות, בתניא, דרך מצותיך,
לקוט"ת ותו"א ועוד, באודיו או בכתב
נא לבקר באתר החדש והמפואר אוצר החסידות
otzerhachassidus.com

לקבל הגליונות באימייל או להקדיש הגליונות הבאים
(+1) 718-650-6295
LikuteiTorah@otzerhachassidus.com

לפרטים אודות מוקדי ההפצה בארה"ק וכן להשתתף בהוצאת ההפצה בארה"ק
050-4109309
L109309@gmail.com

י"ל ע"י

הרב לוי געלב
(+1) 310-938-4016
info@maamaronline.com

מכון לעבדך באמת
בארה"ב (+1) 718-650-6295
בארה"ק 050-4109309
info@otzerhachassidus.com

The Ma'amarim of LIKKUTEI TORAH and TORAH OR are copyright by the Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch Inc. and are reprinted here with permission.

י"ל בסיוע תכנית לב לדעת ותשוח"ח להם

פתח דבר

בעזה"י

בשבת והודיה לה', מוגש בזה לפני ציבור הלומדים, מאמר "ד"ה יפה שעה אחת" בסדרת "תורה אור המבואר", שהוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן נבג"מ זצוקללה"ה. ומטרתו להקל בלימוד ה'חסידישע פרשה' בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד 'הנחות' מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו"ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו"ר האמצעי, אור התורה וכו'). כמו כן נכתבו "ביאורי מושגים" - הסברה רחבה של מושגים יסודיים בחסידות, המופיעים במאמר.

גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא"ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר').

כפי שנראה לעין הקורא, נשתפרו הקונטרסים בתוספת מרובה על העיקר ממה שהיו, בעריכת המאמרים ע"י צוות משפיעים שיחי, עימוד ועיצוב חדש, וגם הגהה יסודי שיהיה נקי ומנופה מכל טעותי הדפוס, ועוד הרבה תיקונים אשר כל הרואה יאמר ברקאי.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באימייל, לקבלו נא לשלוח אימייל לכתובת: subscription@otzerhachassidus.com, וכן אפשר להוריד את הקונטרס, וכמו כן גם הקונטרסים האחרים שי"ל על ידינו בכתובת: otzerhachassidus.com.

כבר אמר דוד המלך ע"ה "שגיאות מי יבין", יתכן כי נפלו אי הבנות בעניינים המבוארים או טעותי הדפוס וכדומה. על כן שטוחה בקשתנו בפני ציבור המעיינים בקונטרס - לשלוח את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

כתובת למשלוח הערות: likuteitorah@otzerhachassidus.com

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא" (ישעיה נא, ד), במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

י"ט חשוון - ה'תשע"ז

בברכת שבתא טבא

לוי געלב

מכון לעבדך באמת

ד"ה

להבין משארז"ל

יפה שעה אחת וגו'

תורה ומצוות כלבושים
לנשמה

תוכן המאמר

פרק א

מטרת המצוות למטה לשמש כלבושים לנשמה.....ז

פרק ב

החיות שמתלבשת בעולמות אינה אלא בבחי' הארה בלבד.....ח

פרק ג

ביאור בענין מהותו של האור המתגלה בג"ע, והקושי שיש בזה.....יב

פרק ד

ביאור ענין ה'לבושים' שנעשו לנשמה ע"י תורה ומצוות.....יד

פרק ה

ביאור ענין אהבה ויראה על הלבושים.....יט

פרק ו

ביאור ענין הברכות דשמו"ע.....כח

ב"ה. תו"א פ' חיי שרה, ד"ה להבין משארו"ל יפה שעה אחת [טז, א – טז, ב]

פרשה חיי שרה

טז א

שייך לפסוק ואברהם זקן בא בימים

להבין ענין מה שאמרו רז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא. וצריך להבין, והלא תכלית תשובה ומעשים טובים הוא, שמהם נעשו לבושין לנשמה שתוכל ליהנות מזיו השכינה בעולם הבא, כמאמר הזוהר על פסוק ואברהם זקן בא בימים, באינן יומין עילאין

כדי שהנשמה תוכל לקבל הגילוי אלקי העצום המאיר בגן עדן זקוקה ללבושים (ענין לבושים אלו יבואר להלן בארוכה). ולבושים אלו נעשים על ידי עבודת האדם בעולם הזה בקיום התורה והמצוות⁵. ובפשטות, מזה שהתורה ומצוות שהאדם מקיים למטה בעוה"ז נעשים לו ל'עזר' למעלה, משמע שתכליתם הוא שעל ידם יוכל הנשמה ליהנות מזיו השכינה למעלה.

[מביא המקור לענין לבושים אלו שנעשים לנשמה ע"י תורה ומצוות (תשובה ומעשים טובים) מדברי הזוהר:]

כמאמר הזוהר⁶ על פסוק "ואברהם זקן בא בימים".

הזהר מפרש ד'ימים' שבפסוק קאי על ה'לבושים' של הנשמה הנ"ל (כי 'יום' מורה על ענין ה'אור', דוגמת ה'לבושים' הנ"ל שענינים אור אלקי ה'מלווה' את הנשמה⁷). ולפ"ז מפרש מהו הפי' שאברהם 'בא בימים':

שייך¹ לפסוק² "ואברהם זקן בא בימים"
השייכות של מאמר זה לפרשתינו, פרשת חיי שרה, היא שבמאמר מבואר הפירוש הפנימי (ע"פ הזהר) של הכתוב 'ואברהם זקן בא בימים', פסוק המופיע בפרשתינו.

פרק א

מטרת המצוות למטה לשמש כלבושים לנשמה בעוה"ב

להבין ענין מה שאמרו רז"ל⁴: 'יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא'.

[ממרז"ל הנ"ל מבואר לכאורה ש'תשובה ומעשים טובים' גבוהים יותר מ'עולם הבא', וזה לכאן' סותר למבואר במק"א:]

וצריך להבין: והלא תכלית תשובה ומעשים טובים הוא שמהם נעשו לבושין לנשמה שתוכל ליהנות מזיו השכינה בעולם הבא!

1. כמו"כ סמכנו על הציון למאמר זה שבאוה"ת במדבר ע' תשפו ע"ש.
2. בראשית כד, א.
3. בדפוס ראשון כל זה בחצי עיגול.
4. אבות ד, יז.
5. ראה תניא אגרת הקדש סימן כט. ובכ"מ.
6. חלק א רכד, א.
7. ראה הוספות לאור התורה במדבר ח"ב ע' 115.

1. הביאור של דרוש זה מיוסד בעיקר על: מאמרו של הצ"צ (והגהותיו של רבי הלל פאריטשער עליו) שנדפס בפלח הרמון בראשית קטו, ג, (והועתק בסה"מ תרכ"ח בתוספת קיצורים). וכן על ההנחות השונות של אותו מאמר שנדפסו בסה"מ תרט"ו ע' מט וע' רד.
- אוה"ת בראשית כרך ד ע' תשפט, עש"ה.
- ד"ה ואברהם זקן תשל"ח (מוגה).

כו', ווי ליה לההוא גברא דגרע יומין לעילא, דכד בעיין לאלבשא ליה באינון יומין, יומא דפגם, חסרא ליה מההוא לבושא כנ"ל.

והענין, דהנה ענין זיו השכינה בעולם הבא, אינו כמו התפשטות חיות אלקות בתוך העולמות, כמו שכתוב ואתה מחיה את כולם, שהחיות

פרק ב

החיות שמתלבשת בעולמות אינה אלא בבחי' הארה בלבד

והענין:

- לבאר וליישב קושיא זו.

[לביאור הענין יקדים הסברת ענין זיו השכינה שזוכים ליהנות ממנו בעולם הבא (דרך לבושי התורה והמצוות), והחילוק בין ה'זיו' הזה שמאיר שם לבין האלקות שמאיר בעולמות:]

דהנה, ענין 'זיו השכינה' בעולם הבא,

כדאיתא בגמרא (ברכות יז, א) שבגן עדן הנשמות 'נהנין מזיו השכינה'.

אינו כמו התפשטות חיות אלקות בתוך העולמות, כמו שכתוב? "ואתה מחיה את כולם".

שהתפשטות אלקות בעולמות היא בדרגא יותר נמוכה מהאור האלקי המאיר בג"ע.

וכדי להבין את ההבדל מביא לשון הפסוק "ואתה מחי את כולם", שמזה שהפסוק משתמש עם הלשון "מחי" בקשר להתפשטות אלקות בעולמות, רואים שהאופן שהקב"ה מאיר בעולמות הוא כמו הנשמה שמחי את הגוף¹⁰.

"באינון יומין עילאין כו', ווי ליה לההוא גברא דגרע יומין לעילא, דכד בעיין לאלבשא ליה באינון יומין, יומא דפגם - חסרא ליה מההוא לבושא" [= 'בא' באלו 'ימים עליונים' וכו', אוי לו לאיש שהחסיר ימים למעלה וכאשר רוצים להלביש אותו (למעלה) באלו 'ימים' (עליונים)], היום שפגם (- עבר עבירה, או הפסיד קיום מצות עשה) - חסר לו מאותו 'לבוש' (- הלבוש שהנשמה צריכה כדי ליהנות מזיו השכינה בג"ע)], בנוכר לעיל.

וזהו פירושו הפנימי של 'אברהם זקן בא בימים', ש'בא בימים' מורה על כך שמילא את כל ימיו בעבודת ה' ובקיום רצונו יתברך, ונשמתו באה ('בא בימים')⁸, עם הלבושים הרוחניים הנוצרים באמצעות קיום תורה ומצוות בעולם הזה. ורואים מדברי הזהר האלו, שהתו"מ שהאדם מקיים למטה נעשים 'לבושים' ('ימים') לאדם למעלה בעוה"ב. וכנ"ל מזה משמע, שהתכלית של התשובה ומעשים טובים בעולם הזה הוא לשמש כלבושים אלו. אלא אם כן, קשה להבין המאח"ז הנ"ל ש"פה שעה אחת בתשובה ומעש"ט מכל חיי העוה"ב", דאיך יתכן שתשובה ומעשים טובים יהיו נעלים יותר מהתכלית והמטרה שלהם, שהיא העולם הבא?

⁸ בא בימים - באינון יומין עילאין" - ד"ה ואברהם זקן תשל"ח. וע"ש שמאריך לבאר ההדגשה בזה בעבודת האדם, שאפי' אם אדם עושה ב"פ אותו מצוה למחר, אי"ז מספיק אלא צריכים למלאות כל יום ויום בעבודת הבורא.

⁹ נחמ"ט, ט, ו.

¹⁰ וע"ד הלשון שהובא בחסידות (מיוסד על מאחז"ל

⁸ "וענין זה שייך גם לימים כפשוטם, שצריכים להיות כל הימים שלמים, היינו שכל יום יהי' מלא בעשיית מצוה (יומין עילאין). וידוע מאמר הבעל שם טוב (צוואת הריב"ש בתחילתה) "לא יניח שום יום מעשיית מצוה כו'". וזהו בא בימים, שאברהם אבינו עבד את עבודתו בכל יום יום, שכל ימיו היו יומין שלימין (ולא חסרין ח"ו), ועי"ז

אלקות המתלבש תוך עלמין אינו מושג ונראה, כמשל התפשטות החיות של הנשמה תוך הגוף בהתחלקות האברים, ובודאי בהחיות רוחני לא שייך כלל שיהיה בו גם כן התחלקות החיות לחלקים, כי אין ברוחניות שום תמונה וציור. והנה התפעלות החיות באברים ניכר ונראה, אבל מהות ועצמות החיות אינו נראה וניכר כלל, כמו כן חיות אלקות המחיה כל העולמות בעלי גבול

אחר, שהרי "אין ברוחניות שום תמונה וציור".
ובהכרח לומר שמה שכן מאיר בכחות אלו הוא רק "הארה" מהנפש, ולא מהות הנפש¹³.

והנה, התפעלות¹⁴ החיות באברים ניכר ונראה.
אבל מהות ועצמות החיות אינו נראה וניכר כלל.¹⁵

מאחר שאין הנפש 'מתלבש' בתוך הגוף, ורק 'הארה' ממנו מתלבש, מוכן שמה שהגוף ישיג הוא רק פעולת ('התפעלות') הנפש ("כאשר אנו רואים שהיד מתנענע והרגל מהלכת אנו מרגישים ממילא שיש מציאות נפש רוחני המח' אותם וממשיך בהם כח התנועה וההילוך" (פלח הרמון)), ולא מהותה וענינה (ידיעת המציאות ולא השגת המהות).

והטעם לכך: האפשרות להשיג דבר רוחני, הוא רק כאשר ישנו לאותו דבר רוחני 'כלי' גשמי. ולכן כיון שמהות הנפש אינו מתלבש באברי הגוף, נמצא דאין לנפש שום כלי גשמי. וזה שבכל זאת משיג האדם שישנה מציאות של הנפש כי ממה שהגוף הגשמי חי מוכרח שיש מציאות של נפש המח' אותו.

מתמלא מאורו, היינו שהארה ממנו מתפשט בכל החדר (וראה פלח הרמון שם, שאעפ"כ יש הבדל בין המשל לנמשל).

14. "עיין לקו"ת ד"ה ונקדשתי סעי' א פירוש תיבת התפעלות" – הג"ה בגליין תו"א.

15. "עיין בלקו"ת ד"ה ע"כ יאמרו המושלים אשר – אשר הנשמה אינו נראה" – הג"ה בגליין תו"א.

וממילא מוכן שע"י ההתעמקות באופן גילוי הנשמה בגוף נוכל להבין יותר האופן בו הקב"ה מאיר בעולמות. וכפי שממשיך לבאר:

שהחיות אלקות המתלבש תוך עלמין¹¹ אינו מושג ונראה – ובוה דומה הוא האלקות המתפשט בעולמות לחיות הנפש המתפשטת בגוף:

כמשל התפשטות החיות של הנשמה תוך הגוף בהתחלקות האברים – שגם היא אינה נראית ומושגת.

[וממשיך לבאר בפרטיות מהו הפירוש בכך שחיות הנפש אינה נראית ומושגת בגוף, ומהו הגורם לכך:]

ובודאי בהחיות¹² רוחני לא שייך כלל שיהיה בו גם כן התחלקות החיות לחלקים, כי אין ברוחניות שום תמונה וציור –

ידוע שהאופן שחיות הנפש מתלבשת בגוף היא ב'התחלקות', היינו שבכל אבר מאיר החיות השייך לאותו אבר (כח הרא"י בעין, כח השמיעה באוזן וכו'). אך פשוט, שא"א לומר שהנשמה עצמה מתחלקת לפרטים שונים וכל פרט מאיר באבר

בברכות י', א, ובמדרש תהילים קג, א) "מה הנשמה ממלא את הגוף אף הקב"ה ממלא את העולם".

11. בכתב יד אחר של המאמר: "תוך כל עלמין".

12. בכתב יד אחר במקום "בהחיות" כתוב: "בהיות".

13. דגומא גשמית לדבר שמתפשט בעוד מקום והוא רק 'הארת' הדבר ולא מהותו: אור הנר אף שעומד במקום אחד ואינו נמצא בכל החדר, אעפ"כ כל החדר

ותכלית, בודאי אין בהחיות הרוחני בחינת גבול ותכלית, דרך משל, חיות המחיה את עיגול כדור השמים, בודאי לא יתכן לומר שגם החיות הרוחני הוא בתמונת עיגול כנ"ל, רק שהתפשטות החיות הוא לפי תמונת כלי המקבל החיות, ואף על פי שהחיות מתלבש לתוכו, מכל מקום החיות עצמו אינו בגדר מקום וגבול.

ובזה יובן דכתיב מלא כל הארץ כבודו, ותרגמו זיו יקריה, שהוא רק זיו

תמונת כלי המקבל החיות

ואף על פי שהחיות מתלבש לתוכו.

- ופירוש ענין ה'התלבשות' הוא, שהוא נתפס ונקלט בכלי המקבל ומתאחד עמו באופן פנימי ולא רק שמאיר בתוכו באופן 'מקיף'¹⁷.

מכל מקום, החיות עצמו אינו בגדר מקום וגבול¹⁸ - ורק ה'הארה' ממנו מתלבש באופן פנימי, ועצמות החיות נשאר כפי שהוא בלא שום שינוי ואינו 'מתלבש' כלל¹⁹.

ובזה - לפי זה שיש ב' בחינות באלקות - עצמות האלקות וה'הארה' שמתפשט ממנה - יובן [מה] דכתיב²⁰ "מלא כל הארץ כבודו", ותרגמו [ד'כבודו':] 'זיו יקריה' [-זיו כבודו], [דהיינו] ש'מה ש'מלא כל הארץ' הוא רק 'זיו'

[על פי זה יובן הנמשל למעלה בחיות]

האלקית המלתבשת בתוך העולמות להחיותם:]

כמו כן חיות אלקות המחיה כל העולמות בעלי גבול ותכלית, בודאי אין בהחיות הרוחני בחינת גבול ותכלית.

- כלומר, אף שחיות זו משפיעה חיות בעולמות מוגבלים אין הפי' שהחיות האלקית עצמה 'מתלבשת' בציור גשמי, אלא רק 'הארה' ממנו מתלבשת.

דרך משל: חיות המחיה את עיגול כדור השמים¹⁶, בודאי לא יתכן לומר שגם החיות הרוחני הוא בתמונת עיגול, בנוכר לעיל - "כי אין ברוחניות שום תמונה וציור" (לשון המאמר לעיל).

רק שהתפשטות (- 'הארת') החיות הוא לפי

מעצמות הדבר. כמו רב שמשפיע שכל לתלמיד, שהכל שהוא משפיע הוא חלק מעצם השכל שהרב מבין. ואז 'מתלבש' השכל במוח התלמיד עד שהוא עצמו מבין את הענין.

ולכן הוקשה ליה במאמר כאן - דמאחר שאומרים שהחיות המאיר בעולמות 'מתלבשת' בתוכה באופן פנימי, איך זה שאומרים כאן שהחיות הוא רק 'הארה' בלבד? וע"ז מתרץ שאין זה סתירה, ואף שהחיות מלוכשת באופן פנימי, מ"מ הרי היא רק הארה בלבד.

והביאור בזה הוא, כי אף שאצל נבראים כאשר דבר מבלבש בעוד דבר באופן פנימי ה"ז בגלל שהוא חלק מעצם הדבר ולא רק הארה, מ"מ אצל הקב"ה אי"ז כן ויתכן שהחיות תהי' הארה בלבד ואעפ"כ תלבש באופן פנימי.

²⁰ ישע' ו, ג.

¹⁶ בכרך תקצ"ה: "כדור השמש".

¹⁷ בביאור המושג 'פנימי' לעומת 'מקיף' ראה באריכות חסידות מבוארת - מועדים ח"ב ע' שצה ואילך.

¹⁸ "ענין בתחילת ביאור שוש אשיש בלקו"ת" - הג"ה בגליון תו"א.

¹⁹ ליתר ביאור: אצל נבראים גשמיים, בד"כ כאשר מאיר רק 'הארה' ולא העצם של דבר מסויים, אין אותו 'הארה' מתלבש אצל המקבל באופן פנימי. לדגומא: אצל אור הנר, רק ה'הארה' של הנר מאיר (כנ"ל הערה 13). ולכן אין הנר גם אינו מאיר באופן פנימי, דהיינו שאין באמת קשר בין האור שמאיר להמקום שבו הוא מאיר רק שלפועל הוא מאיר שם, אבל לא שנעשה קשור למקום שבו הוא מאיר באופן פנימי.

כאשר כן ישנו התלבשות פנימית, אז זהו בגלל שאין זה רק 'הארה' מהדבר המשפיע, אלא ההפשעה הוא חלק

והתפשטות הארה בלבד, וכתוב את השמים ואת הארץ אני מלא, והענין, ששניהם אמת כנוכר לקמן. וזהו שאמרו רז"ל, במקום שאתה מוצא גדולתו של הקדוש ברוך הוא שם אתה מוצא ענותנותו כו', דהיינו, לא כמו שהעולם סוברים שגדולת הבורא נקראת מה שהוא יתברך מחיה כל העולמות, שאדרבה, זו היא ירידה אצלו יתברך, שמשפיל עצמו ומתלבש תוך כל עלמין להחיותם ולקיימם, ומה שכתוב ואתה מחיה את כולם, אינו שבח בבחינת גדולתו

[והפירוש הפנימי בזה הוא:]

דהיינו, לא כמו שהעולם סוברים – שגדולת הבורא נקראת מה שהוא יתברך מחיה כל העולמות.

מבחי' הנבראים ('העולם') גדולת הבורא היא בכך שהוא מחיה את כל העולמות עליונים ותחתונים, שהרי לגבם זהו דבר גדול ביותר ועד שאמרו רז"ל על הפסוק 'לך ה' הגדולה' – הגדולה זוהי מעשה בראשית, אבל, לאמיתו של דבר, איך שהקב"ה עצמו מסתכל ע"ז, ענין גדלות זו איננה נחשבת לגדלות לגבי הקב"ה בעצמו וכפי שממשיך.

[ומבאר הטעם מדוע אין זה גדולתו:]

שאדרבה, זו היא ירידה אצלו יתברך, שמשפיל עצמו ומתלבש תוך כל עלמין להחיותם ולקיימם – וזוהי השפלה אצלו – לצמצם את אורו הבלי גבול כדי להחיות עולמות מוגבלים – ולא גדולתו ורוממותו.

ומה שכתוב "ואתה מחיה את כולם"!

– ולכאורה פסוק זה משבח את הקב"ה על היותו מחיה כל העולמות אף שאין זה שבח כלל עבורו.

אינו שבח בבחינת גדולתו יתברך – אינו שבח המתאר את גדולתו יתברך האמיתית – אלא שבח מסוג אחר.

כך.

23. ראה מגילה לא, א.

והתפשטות הארה בלבד

– היינו, מפסוק זה 'מלא כל הארץ כבודו' משמע שרק זיו והארה בלבד של אלקות נמשך ומתלבש בתוך כל העולמות להחיותם.

[ועתה מביא פסוק נוסף שממנו לכאורה]

יש סתירה להמשמעות של הפסוק הקודם:]

וכתיב²¹ "את השמים ואת הארץ אני מלא"??

– מזה משמע לכאורה שזה לא רק 'זיו' והארה ממנו, אלא "אני מלא" – ולכאורה זה סותר להפסוק הנ"ל?

והענין, ששניהם אמת, כנוכר לקמן²² – דהיינו שלפי מה שנתבאר עד עתה בענין התלבשות האלקות בעולמות בבחי' 'הארה' בלבד, יבאר לקמן את הישוב בסתירת הפסוקים. אך קודם יחזור לעצם הענין שנתבאר עד עתה שהחיות המתלבשת בעולמות אינה אלא הארה בלבד. ורק בהמשך הענין יחזור לבאר הסתירה (התירוצ נמצא לקמן פרק ה).

[ולפי הנחה זו שישנם ב' מדרגות באלקות]

– עצמות אלקות והארה והתפשטות של

אלקות – יבאר פירוש פנימי במאמר רז"ל:]

וזהו שאמרו רז"ל²³: 'במקום שאתה מוצא גדולתו של הקדוש ברוך הוא, שם אתה מוצא ענותנותו כו'.

21. ירמי' כג, כד.

22. בהגהה שעל גליון התו"א מבואר שיש לפענח הר"ת

יתברך, שלגדולתו אין חקר, ולתבונתו אין מספר, אלא השבח הוא בבחינת ענוה שלו, שיוכל להשפיל עצמו וכו'.

אבל ענין עולם הבא שנהנין מזיו השכינה, הוא השגת מהות ועצמות התפשטות החיות אלקות בבחינת גילוי.

את גדולתו יתברך, היינו מה שהעולם סוברים שזהו גדולתו יתברך – זה שהקב"ה מחיה את כל העולמות – הנה, לאמיתו של דבר גדולה זו היא בחינת ענוותנותו והשפלתו של הקב"ה, שמשפיל את עצמו מאינסופיותו וממהותו המובדלת מכל הבריאה ויורד להוות ולהחיות עולמות מוגבלים ומוגדרים.

פרק ג

ביאור בענין מהותו של האור המתגלה בג"ע, והקושי שיש בזה

[לאחר שהסביר בארוכה שבעולמות מאיר רק 'הארה' מאלקות, וממילא אין שם כ"א ידיעת המציאות (ולא השגת המהות), חוזר לבאר העילוי של עולם הבא:]

אבל ענין עולם הבא – 'שנהנין מזיו השכינה' – הוא השגת מהות ועצמות התפשטות החיות אלקות בבחינת גילוי.

בעולמות אין לנו השגה במהות האלקות בגלל שרק 'הארה' מתלבשת בהם (וכנ"ל בארוכה), ואילו בעולם הבא (שהוא עולם רוחני) מאיר עצם האלקות²⁶ ולכן יש שם השגת המהות של האלקות, ולא רק ידיעת המציאות.

וזהו גם הביאור הפנימי במה שאמרו חז"ל שבעוה"ב "נהנין מזיו השכינה" – כי הנאה מהשגת דבר מסויים שייך דוקא כאשר מבינים

[וקודם שמסביר מהו אכן השבח בזה ש"אתה מחי' את כולם" מביא הוכחה לכך שא"א כלל לומר שהוא שבח לגדולתו:]

ש"לגדולתו אין חקר"²⁴, ו"לתבונתו אין מספר"²⁵.

כלומר, לגדולתו יתברך העצמית 'אין חקר', זה לא ניתן לחקירת והשגת שכל הנבראים, כי כאמור גדולתו היא דבר שלמעלה לגמרי מכל גדר הבריאה, ש'לגדולתו אין מספר', אין סוף וגבול לגדולתו יתברך האמיתית. ואם כן, מוכח שהשבח 'אתה מחיה את כולם' – העובדה שהקב"ה מחיה את כל העולמות – אינו יכול להיות שבח בגדולתו, שהרי 'לגדולתו אין חקר' כלל.

[אבל סוף-סוף מה שנאמר 'אתה מחיה את כולם' נאמר בתור שבח להקב"ה, ואם כן יש להבין מהו השבח בזה:]

אלא השבח הוא בבחינת ענוה שלו, שיוכל להשפיל עצמו וכו' – דהיינו שלמרות שהוא אין סוף ובלי גבול ואף על פי כן ביכולתו לרדת ולהחיות עולמות מוגבלים, שזוהי ירידה עצומה שבבחינת אין ערוך ממש, ובכל זאת בכוחו ויכולתו יתברך לפעול דבר זה.

ולפי זה מובן הפירוש הפנימי בדברי רז"ל המובאים לעיל – 'כל מקום שאתה מוצא גדולתו יתברך, שם אתה מוצא ענוותנותו', שבמקום שאנו נבראים שפלים של עולם הזה המוגבל מוצאים

26. אף של' חז"ל הוא 'זיו השכינה', ו'זיו' מורה על 'הארה' כנודע – ראה לקמן במאמר פרק ד.

24. תהלים קמה, ג.
25. תהלים קמו, ה.

ועתה צריך להבין, איך תוכל הנשמה שהיא בחינת נברא יש ודבר בפני עצמו, להשיג מהות ועצמות אלקות שאינו בבחינת השגה וגבול, ואף שהנשמה היא חלק אלוה ממעל, הוא דרך משל כענין טפת הזרע שנמשכה מן המוח, שלא יתכן לומר שגם עודנה במוחו היתה טפת זרע גשמית, שאם כן היה נחסר מהמוח כו'. אך, שבאמת התחלת המשכחה מן המוח הוא כח רוחני לבד, אלא שאחר כך בהשתלשלות ירידתה דרך חוט השדרה, נשתנית ונעשית טפה גשמית, כן על דרך משל, הנשמה עיקר שרשה מבחינת אלקות ממש, רק שנשתלשלה בירידתה להיות בחינת

ותופסים מהות הענין ולא רק כאשר יודעים שהדבר קיים²⁷.

ועתה, צריך להבין איך תוכל הנשמה – שהיא בחינת נברא 'יש' ודבר בפני עצמו – להשיג מהות ועצמות אלקות [בעולם הבא], שאינו בבחינת השגה וגבול.

כפי שיתבאר בארוכה לקמן – הנשמה היא בבחי' 'יש ודבר בפני עצמו' – מציאות מוגבלת. ואילו אורו ית' היא בבחי' בלי גבול. ואם כן, צריך להבין איך תוכל הנשמה המוגבלת להשיג מהותה של הארה זו והרי אין שום ערך בין גבול לבל"ג?

ואף שהנשמה היא 'חלק אלוה ממעל'²⁸ – , ואם כן מדוע אומרים שהנשמה היא 'יש ודבר בפ"ע'?

[ויבאר איך שאין ב' הדברים (זה שנשמה

היא חלק אלקה וזה שהיא 'יש ודבר נפרד')

סתירה בהקדם משל גשמי:]

הוא דרך משל כענין טפת הזרע שנמשכה מן המוח, שלא יתכן לומר שגם עודנה במוחו היתה טפת זרע גשמית, שאם כן היה נחסר מהמוח כו' [בהשפעת הטפה] – וברור שאינו כן

והמח נשאר בשלימות בדיוק כפי שהיה קודם.

אך, שבאמת התחלת המשכחה מן המוח הוא כח רוחני לבד – במקורה בהמוח, וגם בהתחלת המשכחה משם, הטפה היא מציאות רוחנית בלבד, ולכן בהשפעתה לא נחסר מהמוח כלום.

אלא שאחר כך בהשתלשלות ירידתה דרך חוט השדרה, [עי"ז] נשתנית ונעשית טפה גשמית – השתלשלותה וירידתה הגדולה של הטפה ממהותה הראשונה גורמת בה ירידה והגשמה, ונעשית טפה גשמית. הרי לך דוגמא של דבר שבמהותו הוא ענין רוחני, אך 'התפתחה' להיות דבר גשמי.

[ועתה יבאר הנמשל לזה בהנשמה הקדושה.

כן על דרך משל הנשמה, עיקר שרשה [הוא] מבחינת אלקות ממש [חלק אלקה ממעל ממש]

רק שנשתלשלה בירידתה להיות בחינת נברא – 'יש' ודבר בפני עצמו כו'²⁹ – 'נברא' מוגבל. כלומר: בדומה לטיפת הזרע, שבמהותו היא ענין רוחני, אך לאחר שירדה והתפתחה נעשית

היפך הרצון [של ה'], כמ"ש 'נפש כי תחטא' (בכתב יד אחר של המאמר – מהג"ה בגליון הת"א.

27. ראה ד"ה צו את בני' תשי"א.

28. ראה תניא פרק ב.

29. "לכן תוכל להיות בבחי' שכר ועונש, שתוכל לעשות

נברא, יש ודבר בפני עצמו כו', ואם כן, איך תוכל להשיג מחות ועצמות אלקות.

והענין, דהנה כתיב ויבא משה בתוך הענן ויהי שם ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל כו', והיה גופו הגשמי ניזון ממזון רוחני לבד, כמו שכתוב לחם אבירים אכל איש וכו', ממש כמו המלאכים, ואיך יוכל

[ויובן זה בהקדם ביאור ענין לבושי הנשמה הנעשים על ידי תורה ומצוות, שבהם ועל ידם תוכל הנשמה להשיג את 'זיו השכינה' המאיר בג"ע, כמבואר לעיל:]

דהנה, כתיב³³ "ויבא משה בתוך הענן, ויהי שם ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל כו'".

- דכאשר משה עלה להר סיני לקבל את הלוחות, בא בתוך הענן שכסה את ההר, ושהה שם ארבעים יום וארבעים לילה, ולא אכל ולא שתה.

והיה גופו הגשמי ניזון ממזון רוחני לבד.

[מביא ראיה לזה:]

כמו שכתוב³⁴ "לחם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ וכו'" - מזון של המלאכים הנקראים אבירים 'אכל איש', זה משה.

ממש כמו המלאכים - כמו שהמלאכים ניזונים ממזון רוחני, כך היה משה ניזון ממזון רוחני.

ע' צח).

32. מעין דוגמא לדבר: בן שנמשך מפנימיות ועצמות אביו, שאעפ"כ נעשה דבר נפרד בפ"ע, אלא שמצד זה שנמשך מממות אביו הרי גם לאחר שנעשה מציאות לעצמו יש לו קשר עמוק ועצמי עם אביו. וכך הנשמה שגם לאחר שנעשית בבחינת 'נברא' היא קשורה עם אלקות בקשר עצמי.

33. שמות כד, יח.

34. תהלים עח, כה. עפמ"ש בס' התמונה, הובא בילקוט ראובני בשלח טז, ד. עמק המלך עד, ג. ראה יומא עו, א (הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"א ע' 154).

מציאות גשמית, כ"ה בנשמה³⁰ שבמהותה היא אכן אלקות משא"כ אחרי שירדה נעשית 'מציאות' בפני עצמה³¹. למרות שתמיד היא נשאת מציאות כזו הקשורה באלקות (ולכן היא נמשכת בטבעיות לאהוב את ה')³².

[עכ"פ נתבאר שהנשמה היא 'יש ודבר

בפני עצמה'. ולפ"ז חוזר ומקשה:]

ואם כן, איך תוכל [הנשמה, שהיא בבחי' 'יש ודבר בפני עצמה'] להשיג מחות ועצמות אלקות - שאיננה בבחי' גבול ומדה כלל, ואין לה שום ערך ויחס אל הנשמה המוגבלת?

פרק ד

ביאור ענין ה'לבושים' שנעשו לנשמה ע"י תורה ומצוות

והענין:

- לבאר וליישב קושיא זו.

30. יש להדגיש: יש הבדל גדול בין המשל לנמשל, שבעוד שבמשל הטפה נעשית טפה גשמית בנמשל אי"ז כן והנשמה תמיד נשאר מציאות רוחנית. רק שקודם לא היתה בגדר 'מציאות' והיתה דבר שהיה 'כלול' באלקות, וע"י הירידה למטה נעשית בבחי' 'מציאות' (רוחנית) מוגדרת ומגובלת.

31. וזהו פירוש התפילה 'אלקי, נשמה שנתתה בי טהורה היא, אתה בראתה ששורש הנשמה הוא בדרגת 'טהורה היא', ששם היא 'חלק אלקה ממעל'. אך לאח"ז נאמר "אתה בראתה" - בריאה יש מאין, שנעשית מציאות בפ"ע. (ראה סה"מ תרט"ו ופולחן הרמון שם. וראה גם סה"מ תרל"ב

להיות זה שגשמי יקבל מזון וחיות מרוחני, שמובדלים זה מזה בתכלית. אך, זהו ענין הענן שהיה משה עליו השלום מתכסה בו, דהיינו שהיה הענן שרשו ממדריגת אלקות מאד נעלה, אך שנשתלשל ונתגשם להיות לבוש למשה עליו

[אך, לפי זה קשה:]

ואיך יוכל להיות זה – שגשמי יקבל מזון וחיות מרוחני, שמובדלים זה מזה בתכלית?

[מאחר שהדברים דלקמן באו בקיצור, נערוך הקדמה שעל ידה יתוסף בהבנת הענינים: כאשר ישנם ב' ענינים שמצד עצמם אינם בערך זל"ז מחמת רוממותו וגדלותו של הדבר האחד לעומת הדבר השני, ורוצים שבכל זאת יתקשרו יחד, יש צורך ב'ממוצע' שיחבר ביניהם. תוכנו של הממוצע הוא שהוא כלול מב' הדברים – מחד גיסא יש לו מגדלותו של הדבר הא' ולאידך יש לו גם שייכות לפחיתתו של הדבר השני.]

דוגמא לדבר: כאשר ישנו רב גדול מאד שישכלו מופשט ורוחני, ורוצה למסור שכלו לתלמיד שאינו מסוגל להבין כ"א סברות בענינים גשמיים, הדרך לזה הוא ע"י שיתן משל גשמי לסברתו הרוחנית³⁵. משל זה הוא מ'ממוצע' בין הרב להתלמיד – כי מחד 'טמון' בתוכו סברא רוחנית, ולאידך הדרך שבו הוא מבטא אותו רעיון מופשט ורוחני הוא ע"י משל מענינים 'גשמיים'.

יתירה מזו: מאחר שיש בכח ה'ממוצע' מה שאין אפי' בכח הדבר הגבוה יותר – דהיינו שמלבד מה שיש בו מן הדבר הגבוה יותר יש

בו גם את הכח לחבר את הדבר הגבוה לדבר הנמוך – בהכרח לומר שה'ממוצע' בשרשו הוא גבוה עוד יותר גם מן הדבר העליון, ומצד שרש נעלה זה יש לו הכח לחבר הפכים.

וכך הוא גם בענין הדוגמא הנ"ל: מצינו שישנם חכמים גדולים שמישיגים דברים נעלים מאד, אך אין בכחם להמציא 'משלים' להוריד חכמתם לתלמיד קטן. הסיבה לכך היא: כי באמות הכח להמציא משלים היא כח עוד יותר נעלית (ונובע ממקום יותר עמוק בנפש) מהכח להשיג שכליים נעלים³⁶.

ולפ"ז יבואר המושך הענינים:]

אך, זהו ענין 'הענן' שהיה משה עליו השלום מתכסה בו – הדרך שמשו (- גשמי) יכל לקבל חיות ממזון רוחני היה ע"י 'ממוצע'. ו'ממוצע' זהו הוא הענן שנעשה 'לבוש' למשה, ובאמצעותו היה משה יכול לקבל מזון רוחני למרות הפער העצום שיש בינו להמזון הרוחני של המלאכים.

[כפי שנתבאר, כדי שדבר יהווה כ'ממוצע' צריך שיהי' כלול מב' הדברים – הדבר העליון והדבר התחתון. ולכן הולך ומבאר מדוע ה'ענן' היה 'ממוצע' בין משה למזון רוחני:]

דהיינו, שהיה הענן שרשו ממדריגת אלקות מאד נעלה³⁷.

בהמצאות ההשכלות עמוקות עצמם שהם מלובשים במשלים שאמרו? והיינו מטעם הנ"ל: שהמצאות המשל הוא ממקור יותר נעלה, והיינו מעצמות כי המשל כנ"ל. ולכן נשתבחו בזה שבכחם הי' להוציא עצמות כח המשל שלהם מהעלם אל הגילוי בזה שהמציאו משלים להשכלות עמוקות שלהם בכדי שיוכלו הכל לקבל השכלות עמוקות שלהם ע"י המשלים שהמציאו (פלא הרמון).

³⁷ מה שמדגיש ששרשו ממדריגה "מאד נעלה" הוא כי כפי שכבר נתבאר, 'ממוצע' צריך להיות דבר שמושרש

³⁵ דוגמא לדבר: דברי הגמ' (ב"ק מו, ב) בקשר לסברת הכלל של המוציא מחברו עליו הראי' – "מאן דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא". היינו שכדי להמחיש סברא רעיונית (שכל המשנה ידו על התחתונה) 'מלבישים' את הסברא בסיפור דברים על ענינים גשמיים.

³⁶ "ולכן נשתבחו חכמה הגדולים המצאות המשלים דוקא, כמו בשלמה דכתיב בו (מלכים א, ה) "וידבר שלשת אלפים משל", או רבי מאיר ... [שהיה יכול לומר שלש מאות משלים] (סנהדרין לח, ב) – ולמה לא נשתבחו

השלום, שעל ידו יוכל להשיג אלקות, והיה לו למזון, כמשל אדם הרואה ומסתכל באור צח דרך יריעה, כמו כן תורה ומצות מעשיות, ששרשם מרצון העליון מחכמתו יתברך, שהם מיוחדים בו יתברך, הוא חכים כו', שהם למעלה מזיו השכינה שהוא רק התפשטות החיות כו', ונשתלשלו ונתפשטו ונתלבשו

כולל בתוכו ענין ה'גילוי' (שלכן אינו כמסך עב המונע מאור לעבור דרכו) ולאידך גם כולל בתוכו התכונה שעל ידה נמנע האור להתגלות.

[ועתה יבאר מהו ענין ה'לבוש' שנעשה ע"י תורה ומצוות, ולפ"ז יבואר איך יוכל הנשמה ('מציאות') להנות מזיו השכינה בעוה"ב:]

כמו כן תורה ומצות מעשיות - הם 'ממוצעים' שבכוחם לקשר את הנשמה, שהיא 'יש' ונברא, עם אלקות. וזהו הכוונה בכך שהם בבחי' 'לבוש' לנשמה - היינו שעל ידי שנשמה מתלבשת בהם, הם נעשים 'ממוצע' בינה להאלקות שהיא משיגה בעוה"ב.

[והולך ומבאר את ב' הקצוות בתורה ומצוות, שמצד זה הם יכולים להיות אמצעים.

[כפי שכבר נתבאר, דבר שמהווה 'ממוצע' צריך להיות מושרש במקום עוד יותר נעלה מהדבר העליון שבב' הדברים שהוא מחבר. וכך הוא גם בענין זה שהתורה ומצווה מחברים את הנשמה לזיו השכינה:]

שהם [-תורה ומצוות] למעלה מ'זיו השכינה' [שבעוה"ב], שהוא רק התפשטות החיות כו' - 'זיו' והארה בלבד של אלקות, משא"כ רצונו וחכמתו, שורש התורה והמצוות, מיוחדים באא"ס ב"ה בעצמו.

כלומר: למרות שנתבאר עד עתה, שבעוה"ב מאיר עצמות אלקות ולא רק 'הארה' (כבעולמות), אך מ"מ יש בזה חילוקי מדרגות, וביחס לאא"ס

אך, שנשתלשל ונתגשם דהיינו שהיה מורכב מב' הקצוות: מחד גיסא שרשו ממדרגה אלקית מאד נעלה, ולאידך גם ירד ו'נתגשם'. ולכן היה יכול להיות 'לבוש' למשה עליו השלום, שעל ידו יוכל להשיג אלקות, והיה לו [- האלקות שהשיג] למזון.

- כי מאחר שהיה מורכב מב' הקצוות - היה יכול לחבר את משה להשיג אלקות ולזון מזה.

כמשל אדם הרואה ומסתכל באור צח דרך יריעה - עד"מ אור השמש, דוקא באמצעות יריעה יוכל ליהנות מהאור, ובלי היריעה האור היה מזיק ומקלקל את עיניו, היינו משום שהיריעה משמש כ'אמצעי' שיאפשר לו להסתכל על השמש, כי ה'יריעה' כולל בתוכו ב' ענינים - מחד גיסא תחילה יבאר הצד הנעלה שבהם:]

ששרשם מרצון העליון, [ו] מחכמתו יתברך.

וכמבואר בתניא (פ"ד) שבתורה ומצוות מלוכשים חכמתו ורצונו ית' ממש.

שהם [- רצונו וחכמתו] מיוחדים בו יתברך, [כדאיתא בזהר³⁸] 'הוא חכים' כו' - שהקב"ה עצמו - 'הוא', 'חכים', כלומר: מתאחד עם חכמתו.

ולפי שבתורה ומצוות הקב"ה הלביש רצונו וחכמת ית', המיוחדים במהותו ועצמותו ית' בתכלית היחוד, 'והרי זה כאילו נתן לנו את עצמו כביכול' (תניא פרק מז). ונמצא, שהתורה והמצוות מושרשים באא"ס ב"ה מכבודו ובעצמו.

נעלה - היינו נעלית אף יותר מהאלקות שהשיג משה בהר. 38. תיקוני זהר בהקדמה (פתח אליהו).

במקור אף יותר נעלה מהדבר העליון של ב' הדברים שהוא מחבר. ולכן מדיגיש ששרש הענן באלקות הוא במדרגה מאד

בעניני זה העולם הגשמי, כמו קלף של תפילין וצמר של ציצית וצדקה כו', כשאדם עוסק בתורה ובמצות נעשה לנשמתו לבושים, שנתלבש בהם בגן עדן³⁹ ב העליון, שעל ידם תוכל הנשמה, שהיא בחינת נברא, להשיג זיו השכינה,

ונשתלשלו ונתפשמו ונתלבשו בעניני זה העולם הגשמי, כמו קלף של תפילין, וצמר של ציצית, וצדקה כו' - וכן כל שאר המצוות, שרובן ככולן מלוכשות בגשמיות זה העולם (כמו הענן, שמקורו גבוה מאד ונשתלשל למטה ונתגשם).

ולפי שתורה ומצוות כלולים מב' הקצוות, בכוחם לחבר ולקשר את הנשמה עם דרגת האלקות המתגלית בגן עדן⁴⁰, כפי שממשיך.

כשאדם עוסק בתורה ובמצות נעשה לנשמתו לבושים - שנתלבש בהם בגן עדן העליון⁴¹, שעל ידם תוכל הנשמה - שהיא בחינת נברא

ב"ה ממש, גם הגילויים המאירים בעוה"ב נחשבים 'הארה' בלבד³⁹. ולכן ה' בנוגע לעוה"ב הוא 'נהנים מזיו השכינה' וכידוע ש'זיו' מורה על 'הארה' בלבד (כמו זיו השמש שהוא רק 'הארה' מהמשמש ואינו חלק מעצמיות השמש).

וזהו הטעם שבכוחם להיות אמצעים בין הנשמה לזיו השכינה, כי בשרשם הם נעלים יותר מזיו זה המתגלה בגן עדן ולכן יש בהם היכולת לחבר את האור הנעלה של 'זיו השכינה', עם הנשמה שהיא 'יש' ו'מציאות לעצמה'.

[ועכשיו יבאר הצד התחתון שבהם:]

ספירות. מחד גיסא א"א לומר שהע"ס הם מהותו של א"ס ב"ה (שהרי א"ס ב"ה פשוט בתכלית הפשיטות) אך לאידך עולם האצ"י הוא אלקות ממש, שהרי א"ס עצמו מתלבש בע"ס אלו. ולכן כשאומרים שבג"ע מאיר רק 'זיו' ממנו ית' הכוונה בזה הוא שהקב"ה אינו מאיר איך שהוא מצ"ע (פשוט בלי שום ציור) אלא מאיר באופן 'מצוייר' (ע"ס). דזהו העילוי של תו"מ על ג"ע, כי התו"מ שרשם ברצון העליון ב"ה, היינו בא"ס ב"ה איך שהוא למעלה מלהתלבש בע"ס.

אך בעולמות, האלקות שמאיר הוא רק 'הארה' ואינו העצם כלל. כי מאחר שהעולמות הם גשמיים ומוגבלים, בהכרח לומר שמה שמאיר שם אינו מהות האלקות כלל (וע"ד הדוגמא מאור הנר, כנ"ל הערה 13).

ראה סה"מ תרס"ו ופלא הרמון שם, וראה גם אור התורה ח"א ע' 234 שמציין לכאן.

40. אף שגם הנשמה עצמה יש ב' הקצוות, היינו שמחד גיסא בשרשה היא חלק אלקה ממש, וע"י ירידתה נעשית בבחי' 'יש' (כנ"ל), אולי י"ל דרכל זאת יש הבדל: כי הנשמה ע"י ירידתה נעשית 'יש' ממש, עד כדי ש'מציאות בפשיטות ואלקות בהתחדשות' (ראה ד"ה תורה צוה תשי"ז), ולכן זקוקה היא לממצוע של תורה, שאף כשירדה למטה, זה שהיא מסמלת רצונו ית' תמיד ניכרת (שהרי התורה 'עסוקה' כל כולה בציורי ה' וכיו"ב). ועצ"ע.

41. מדייק לומר "גן עדן העליון", כי מאחר ששם מאיר

39. ליתר ביאור: נתבאר לעיל - שמאחר שא"א לומר שחיות רוחני מתלבש בציור גשמי ומוגבל, בהכרח לומר שמה שמאיר בעולמות הוא רק הארה בלבד, והובא משל על כך מהנפש שמה שמתלבש באברי הגוף בהכרח לומר שהוא רק הארה.

והנה מלבד מה שנתבאר, שא"א לומר שמהות הנפש שהיא רוחני יתלבש באברים גשמיים - מבורא בעוד מקומות עוד נקודה: שגם הכחות הרוחניים של הנפש (שכל ומדות), אינם עצמות הנפש ממש, כי הנפש מצ"ע פשוט הוא בתכלית ללא שום הגדרה, והם רק אופן שבו הנפש מצטייר (ראה בביאור לד"ה לא תשבית שבלקו"ת ויקרא ועוד). אך למרות שהנפש מצ"ע פשוט הוא, אעפ"כ, כאשר הנפש כן מתלבש בכחות אלו, הפי' הוא שהנפש נעשית מצוייר בהגדרות אלו. דכאשר אדם מבין משהו לדוגמא, הפי' הוא שהנפש עצמו מבין.

נמצא שיש הבדל גדול בין 'התלבשות' הנפש בכחות הרוחניים, להתלבשות הנפש באברים גשמיים: לגבי הכחות רוחניים - למרות שמצד עצמה אי"ז מהות הנפש, אבל הנפש עצמה מצטייר בהן. ואילו לגבי האברים הגשמיים, מאחר שא"א שלנפש הרוחנית תהי' ציור גשמי בהכרח לומר שרק הארת הנפש היא שמתלבש בהן.

וזהו ההבדל בין ה'הארה' שמאיר בעולמות להחיותן ל'הארה' שמאיר בג"ע: בג"ע מאיר עולם האצ"י. עולם האצ"י הוא עולם בה הקב"ה 'מצטייר' כביכול בעשר

עצמות אלקות. וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים, שהם שרשם מרצון העליון ברוך הוא, מכל חיי עולם הבא, שהוא רק זיו השכינה כידוע. מכל מקום הם נקראים לבושים, שעל ידם תוכל להשיג זיו השכינה, ודי למבין.

וכנ"ל שתורה ומצוות מושרשים בא"ס ב"ה ממש, שהוא למעלה מעלה מהאור המאיר בעוה"ב.

מכל מקום, הם [-תורה ומצוות] נקראים 'לבושים', [משום] שעל ידם תוכל [הנשמה] להשיג 'זיו השכינה' [בעוה"ב], ודי למבין.

- כלומר נתבאר שכדי שדבר ישמש בלבוש הוא בגלל ששרשו גבוהה יותר וכן הוא הוא גם בתורה ומצוות שהם לבושים להנשמה, שהם (בשרשם) נעלים יותר אפילו מ'זיו השכינה' שבעוה"ב. וממילא מובן שאין סתירה לכך שמחד גיסא יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט מכל חיי עוה"ב, ולאידך מטרתן להשתמש כ'לבוש' להנשמה בעוה"ב: כי מחד גיסא, דוקא בעוה"ב משגת הנשמה את האור בצורה גלוי, כי התורה והמצוות סו"ס ירדו למטה ונתלבשו בדברים גשמיים (ולכן אומרים שמטרת התורה והמצוות היא לשמש כלבוש לגילוי בג"ע), אך לאידך זה גופא שהם משמשים כלבוש הוא בגלל ששרשם נעלה אף יותר ממה שמאיר בג"ע, ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט מכל חיי העוה"ב.⁴³

(כנ"ל) - להשיג זיו השכינה, [כלומר:] עצמות אלקות - וכנ"ל שבג"ע מאיר לא רק הארה כמו בעולמות, ועי"ז מגיעים שם להשגת המהות. ולפכ"ז מבואר איך הנשמה שהיא 'יש' ו'מציאות' יכולה להשיג אלקות בג"ע - כי זהו ע"י 'הממוצע' של ה'לבושים' שנעשו לה ע"י התורה והמצוות.

[לאחר שנתבאר שמה שהתו"מ הם 'לבושים' להנשמה שיוכל להנות מזיו השכינה בעוה"ב הוא דוקא בגלל זה שתו"מ מושרשים בדרגא יותר נעלית מהאור המאיר בג"ע, יבא ליישב הקושיא שבתחילת המאמר - דמחד גיסא אומרים רז"ל 'יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט מכל חיי העוה"ב, היינו שתשובה ומעש"ט הם יותר גבוהים ונעלים ממה שמאיר בג"ע, ולאידך אומרים שמטרת התו"מ הוא לשמש כ'לבושים' להנשמה בג"ע]:

וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים' - שהם שרשם מרצון העליון ברוך הוא - המיוחד עם אא"ס ממש, כנ"ל; 'מכל חיי עולם הבא' - שהוא רק 'זיו השכינה' - ואינו א"ס ב"ה איך שהוא מצד עצמו כידוע.⁴²

שם. ראה תניא פרק ד (תניא עם פי' חסידות מבוארת ח"א ע' קצב ואילך).

43. ראה סה"מ תרל"ד ע' שעה.

דרגא עוד יותר נעלית באלקות כמובן, יש יותר צורך בענין הלבושים הנ"ל.

42. ראה חסידות מבוארת מועדים ח"א, ע' קפו, בביאורים

ועתה צריך להבין ענין אהבה ויראה, שהם רק גרפין לבד להגביה עיקר הדבר, שהם תורה ומעשים טובים. ולהבין מהות האהבה מה היא, הנה בקריאת

פרק ה

ביאור ענין אהבה ויראה על הלבושים

[עד עתה נתבאר בארוכה שע"י שהמצוות נעשים 'לבוש' לנשמה – הם נעשים 'ממוצע' בין הנשמות ('ש') ומציאות מוגבלת) להאור האלקי המאיר בג"ע.

ונתבאר לעיל בארוכה, ש'ממוצע' הוא דבר הכלול מב' הקצוות, ויכול לחבר ביניהם. ודוגמא לדבר עד"מ רב גדול הנותן לתלמיד קטן להבין סברא רוחנית, שלמרות שתוכנו של המשל הוא סברא רוחנית, אך השכל 'מצטייר' באותיות גשמיות. וכ"ה בתורה ומצווה שלמרות ששרשם גבוה מאד, הם ירדו ונתלבשו בדברים גשמיים.

מאחר שסו"ס כל 'ממוצע' איך שהוא לפועל אינו באותו מדריגה של הדבר העליון של הב' הדברים שהוא מחבר, ורק **שבעצם** עניניו הוא קשור לענין העליון – לכן כדי שהדבר הנמוך יותר יתחבר ע"י הממוצע לענין הנעלה יותר, עליו להשתדל "להעלות" את הממוצע עד כמה שאפשר.

לדוגמא: כאשר הרב נותן משל גשמי לתלמיד, סו"ס המטרה היא שהתלמיד יבין את הסברא הרוחנית. ולכן אם התלמיד יתמקד רק במשל כפשוטו, לעולם לא יבין הנמשל. עליו להשתדל ע"י המשל להתעמק יותר ויותר ב'רוחניות' הטמון במשל עד שסו"ס יהי אפשר לו להבין הנמשל.

וכך הוא גם בענין התו"מ, למרות ששרשם נעלית מאד (א"ס ב"ה), אבל לפועל נתלבשו בדברים גשמיים. ולכן מי שרק ילמד תורה ויקיים מצוות מעשה בפועל, בלי להתקרב

ל'תוכנם' הפנימי של התורה והמצווה, לעולם לא יוכל להשתמש בהם כ'ממוצע' לקבל את האור שבעוה"ב.

וכלן בהכרח צריכים לקיים את התורה ע"י **אהבה ויראה**, ובצירוף ענין התפילה, שע"ז 'יסיר' האדם יותר ויותר את הלבוש הגשמי שבתו"מ, ויכול להתקרב לאמיתית התורה (א"ס ב"ה) וע"ז יוכל לקבל את האור שבעוה"ב.

וזהו שהולך ומבאר כאן בפרטיות:

ועתה, צריך להבין ענין אהבה ויראה, שהם רק 'גרפין'⁴⁴ לבד להגביה עיקר הדבר, שהם תורה ומעשים טובים.

בזהר (תיקוני זהר תיקון י') נקראו אהבה ויראה בשם 'גדפין'. ולפי הנ"ל מבואר הדבר היטב: דעיקר המטרה היא התו"מ עצמם, שהם ישמשו כ'לבוש' וממוצע שעל ידם תוכל הנשמה לקבל האור בעוה"ב. אך ע"מ שהם ישמשו כ'ממוצע' זקוקים 'להעלות' את התורה ומצוות, ולהפשיטם מגשמימותם (כנ"ל). ולכן נקראו אהבה ויראה 'גדפין' כיון שהם 'מעלים' את התורה ומצוות, שתוכנם הפנימי יהי בהתגלות אצל האדם, וממילא יוכלו לשמש כ'ממוצע'.

אך צריכים להבין מהו ענינם של אהבה ויראה, ואיך הם משמשים כ'גדפין' להעלות את התורה ומצוות.

ולהבין מהות האהבה מה היא?

- תחילה צריך להבין מהו בדיוק הכוונה כשמדברים על 'אהבה' לקב"ה.

[הולך ומבאר תוכן ענין ההתבוננות שעל ידה ניתן לעורר אהבת ה' שבכוחה להעלות את מצותיו ולבושי נפשו לדרגות נעלות יותר:]

שמע צריך שימליכוהו למעלה ולמטה ולד' רוחות העולם, פירוש דכתיב מלא כל הארץ כבודו, ותרגומו זיו יקריה, שהוא רק זיו והתפשטות והארה בלבד המתלבשת תוך כל עלמין, וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא, בבחינת עצמות אלקות, שאינו נתפס תוך מדה וגבול. והענין ששניהם אמת כו', כמשל ביטול זיו השמש במקור השמש עצמה כידוע, שבאמת עצמות אלקות מלא

כביכול, ממלא את כל העולמות, ולכאז' זה סותר לפסוק הנ"ל?.

והענין - ליישב את הסתירה בין שני כתובים אלו, האם עצמות אלקות ממלא את הכל או רק זיו והארה ממנו:

ששניהם אמת כו' - הן עצמות אלקות ממלא את כל המציאות, והן ההארה מאלקות הנמשכת מאתו ממלאת את כל המציאות.

[כדי להבין את הבא לקמן עלינו להקדים הקדמה קצרה: למטה אצל הנבראים, שייך מציאות שיאיר 'זיו' והארה' של משהו מחוץ להעצם. כמו לדוגמה: אור השמש מאיר בחלל הארץ - היינו מחוץ למקורו בכדור השמש. אך באלקות פשיטא שא"א לומר כן: שהרי רק אצל נבראים שמלכתחילה מוגדר ה'עצם' של כל דבר במקום מסוים, ויש מקום שמחוץ לדבר, שייך שיאיר הארה מהעצם מחוץ להעצם. אך באלקות לא שייך כלל ש'יאיר' דבר מחוץ לאלקות (ח"ו) שהרי אינו בגדר מקום כלל, ואין מציאות כזו של 'מקום' מחוץ לאלקות. וממילא מבואר, דאף שהחיות שנמשך להחיות את העולמות בחיות פנימית הוא 'הארה' בלבד מאלקות, אבל 'הארה' זו אינו ח"ו 'הארה' שיצאה חוץ להעצם. ולפ"ז מבאר עוד נקודה:]

כמשל: ביטול זיו השמש במקור השמש עצמה - מאחר וכנ"ל, מובן מעצמו ש'הארה' מעולם

הנה, בקריאת שמע צריך שימליכוהו [להקב"ה] למעלה ולמטה ולד' רוחות העולם⁴⁵ - היינו שבאמירת תיבת 'אחד' צריך לכיין שה', אלופו של עולם, הוא אחד בשבעה רקיעים וארץ (בגימטריא ח') ובד' רוחות העולם (רש"י).

פירוש:

- לבאר את הפירוש הפנימי במאמר רז"ל זה.

[הולך ומבאר ענין אחדותו ית' האמיתית, היינו, לא רק שאין עוד אלקה מלבדו, אלא שאין עוד מציאות אמיתית מלבד אלקות, והכל באמת בטל אצלו ית' ואינו נחשב למאומה לפניו. ובהמשך יבאר שהתבוננות זו דוקא מעוררת באדם אהבה גדולה ועצומה להתדבק ולהתקשר עמו ית', ולא להפרד אפילו לרגע אחד.

[ויובן זה בהקדים:]

דכתיב⁴⁶ "מלא כל הארץ כבודו", ותרגומו [של 'כבודו']: 'זיו יקריה', שהוא רק זיו והתפשטות והארה בלבד המתלבשת תוך כל עלמין - רק הארה אלקית מתלבשת באופן פנימי בתוך העולמות להחיותם, והיא הארה מצומצמת לפי ערך העולמות המוגבלים.

וכתיב⁴⁷ "את השמים ואת הארץ אני מלא", [דהיינו] בבחינת עצמות אלקות, שאינו נתפס תוך מדה וגבול - 'אני' משמע אין סוף ב"ה עצמו, עצמות אלקות, והכתוב אומר שהוא עצמו,

47. נסמן לעיל.

45. ראה ברכות יג, ב.

46. נסמן לעיל.

כל הארץ, אך, מה שהוא מתפשט תוך כלי וגבול, הוא בטל ונכלל במהות ועצמות אלקות כו'. והנה, כשיתבונן אדם היטב בזה בפסוקי דזמרה ובקריאת שמע, איך שבאמת הוא כן שהעולמות במלים במקור חיותם, רק מפני שהאדם הוא בכלי גשמי, הגוף, שהוא משכא דחויא, שמתגדל ומתרבה מגשמיים, המסתיר ומעלים שלא יוכל לראות בעיני ראייה חושית, אזי יתעורר בלב תשוקה שיהיה קשור בהתבוננות זו כל היום, ולא יפרד ממש כלל.

מיוחד להחיות את העולמות, מהווה סימן שלגבי אור זה יש להעולם 'ענין' וערך.

אך מאחר שנתבאר שבאמת 'הארה' זו שנמשך להחיות את העולמות בטל במציאות לגמרי לגבי המקור (כביטול זיו השמש הכלול בשמש) יוצא שבאמת גם ה'מקור' של העולם בטל במציאות ואין לו ערך וחשיבות כלל. וא"כ העולם עצמו בטל בביטול גמור ואינו תופס מקום כלל לגבי אלקות.

וזהו שממשיך:]

והנה, כשיתבונן אדם היטב בזה בפסוקי דזמרה ובקריאת שמע, איך שבאמת הוא כן: שהעולמות במלים במקור חיותם - ואינם תופסים מקום כלל, וכנ"ל שאפי' המקור המחי' את העולמות בטל במציאות להעצם.

[מבאר, בתור מאמר המוסגר, מדוע אין האדם רואה את ביטול זה:]

- רק מפני שהאדם הוא בכלי גשמי - הגוף - שהוא 'משכא דחויא'⁴⁹ [עור נחש, כינוי לחומריות הגוף], שמתגדל ומתרבה מגשמיים המסתיר ומעלים - הגוף נעשה מגושם יותר מאכילה ושתיה וכדומה, שלא יוכל לראות בעיני ראייה חושית [האמת שהכל בטל במקורו] -

אזי - כשיתבונן האדם היטב בזה - יתעורר בלב תשוקה שיהיה קשור בהתבוננות זו כל היום, ולא יפרד ממש כלל.

לא 'יצאה' מחוץ להעצם, ניתן להבין שהיחס בין שני דברים אלו - עצמות האלקות והארה מאלקות - הוא כמו היחס בין מאור השמש עצמו (עצמות האלקות) וזיו השמש (הארה של אלקות), כאשר הזיו עדיין כלול במאור השמש. והאופן שהוא נמצא שם הוא שהוא בטל לגמרי ואף שקיים גם שם, אין מציאותו נרגשת כלל⁴⁸. כך הזיו והאור הנמשכים מהעצם להחיות את העולמות בחיות פנימית בטל לגביו לגמרי.

בידוע, שבאמת עצמות אלקות מלא כל הארץ. וכנ"ל בארוכה.

אך, מה שהוא מתפשט תוך כלי וגבול - הארה וזיו של אלקות - הוא בטל ונכלל במהות ועצמות אלקות כו' - נמצא מבואר מזה - דאף הדרגא ש'נמשכה' להחיות העולם (ה'הארה') בעצם היא בטלה בתכלית להעצם, ואינה מציאות בפ"ע. וא"כ מובן איך אומרים ש'את השמים ואת הארץ אני מלא' - כי מאחר שה'הארה' המתלבשת בעולמות ('מלא כל הארץ כבודו') באמת אינה מציאות בפ"ע, ובטלה לגמרי לעצם ('לאיני') נמצא דאליבא דאמת - העצם 'ממלא' ומתלבש בכל העולמות.

[מה שנתבאר בענין ביטול ההארה להעצם

- נוגע גם בעבודת ה': שהרי בפשטות רגילים לחשוב, שלגבי האור האלקי המהווה את העולם, יש להעולם 'תפיסת מקום' ו'ערך' וחשיבות. שהרי זה ש'נמשך' ממנו ית' אור

49. ראה תקוני זהר תיקון כא (מח, ב).

48. ראה תניא פל"ג. שער היחוד והאמונה פ"ג.

וזהו קבלת מלכות שמים בפסוק ראשון, ואהבת שיהיה הוי אלקיך, שיהא תמיד קשור בהתבוננות זו ביטול העולמות להמחיה ומהווה אותם, רק מפני היות כי גופו הגשמי לא יוכל לקבל ביטול אמיתי הנ"ל, יגמור בדעתו בקריאת שמע ענין לימוד התורה באמרו ודברת בם, דהיינו שנפשו האלקית בעסקו בתורה נעשה יחוד אמיתי עם התורה, ואורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד

'הוי' יהיה 'אלקיך', היינו, שמהותו ועצמותו יתברך יאיר ויחדור באדם בפנימיות עד שיהיה 'אלקיך', כוחך וחיותך.

רק מפני היות כי גופו הגשמי לא יוכל לקבל ביטול אמיתי הנ"ל - כנ"ל.

[ומכיון שכן, שאין גופו מניח את האדם לחיות ככה:]

יגמור בדעתו⁵¹ בקריאת שמע [על] ענין לימוד התורה - מאחר שאינו יכול להיות קשור להתבוננות זו תמיד, יחליט בעת קריאת שמע לקבוע עתים לתורה, כי על ידי זה יוכל להתקשר ולהתחבר עם ה' בתכלית היחוד, והרי זהו כל רצונו ושאיפתו בשעת קריאת שמע.

באמרו "ודברת בם" - את ההחלטה על לימוד התורה יקבל באמרו "ודברת בם", כמאמר חז"ל על זה, 'בדברי תורה הכתוב מדבר'⁵².

דהיינו - הטעם שעל ידי עסק התורה יתמלא רצון האדם להיות בטל ונכלל באלקות:

שנפשו האלקית בעסקו בתורה נעשה יחוד אמיתי עם התורה - כי כאשר תופס את דברי התורה בשכלו, מתאחד עם חכמת התורה⁵³.

ואורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד⁵⁴ ממש - כיון שהתורה והקב"ה הם אחד ממש הרי

כי מחמת העלם הגוף אינו יכול לראות את זאת בראיה חושית. אך בכל זאת ע"י התבוננות תתעורר בלב האדם תשוקה גדולה ועצומה להיות קשור בהתבוננות זו תמיד, ולא להפרד מההכרה הזאת שבאמת הכל (וגם האדם המתבונן) בטל באלקות ואינו תופס מקום כלל. וירצה להיות קשור בהתבוננות זו כל היום, כי יבוא להכרה ברורה במוחו עכ"פ שווהי האמת היחידה, ד'אין עוד מלבדו', והרי הוא רוצה את האמת.

וזהו [ענינו הפנימי של] 'קבלת מלכות שמים' בפסוק ראשון⁵⁰ [של קריאת שמע] - 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', וכנ"ל שענינו הוא להמליך את הקב"ה למעלה ולמטה ובד' רוחות העולם. דהפירוש בזה הוא לבא לידי ההכרה שבאמת אין עוד מלבדו וכל העולמות בטלים במציאות קמ' ית'.

- "ואהבת" שיהיה "הוי' אלקיך", [דהיינו] שיהא תמיד קשור בהתבוננות זו: ביטול העולמות להמחיה ומהווה אותם.

ולכן אומרים אחרי ה' אחד' - 'ואהבת את הוי' אלקיך', כי על ידי ההתבוננות באחדות ה' האמיתית, יקויים בו 'ואהבת את ה' אלקיך', והכתוב נקט ב' השמות (ולא אמר 'ואהבת את ה' או 'ואהבת את אלקיך'), להורות שירצה ('ואהבת' מלשון אבה שפירושו רצון) שבחינת

50. ראה ברכות יג, א.

51. = יחליט.

52. ראה גפס תניא פרק לד

53. ראה תניא פ"ה.

54. מובא בתניא פ"ד ר"פ כ"ג בשם הזהר.

ממש, כי אורייתא מחכמה עילאה נפקת, ונתלבשה בעניני זה העולם, וכשארם מלביש נפשו האלקית בעניני לימוד התורה שבזה העולם, אזי גם שרש נפשו למעלה מתלבש גם כן בתורה שלמעלה עד רום המעלות, ונעשה שם יחוד גמור. וזהו הקדוש ברוך הוא יושב ושונה כנגדו כנ"ל, וזהו ה' צלך, פירוש, כמו צל. והנה כתיב אני הוי אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים,

לעיל⁵⁷ - אמרו חז"ל "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו", היינו, שעל ידי לימוד התורה האדם מתאחד עם הקב"ה עצמו. וזהו "ה' צלך"⁵⁸, פירוש, כמו צל.

- כלומר: כשם שבכל תנועה שהאדם עושה הצל שלו הולך כנגדו, כך הקב"ה נקרא "ה' צלך", כי כאשר האדם לומד, הקב"ה לומד כנגדו⁵⁹, ומתאחד עמו.

[נמצא מבואר, שהדרך שהאדם 'מתקשר' למהותה של התורה - ולהיות מאוחד בעצם עם א"ס, הוא ע"י התעוררות האהבה: כי כאשר האדם לומד תורה (ומקיים מצוות) שלא בהקדמת האהבה, אזי אינו שם לב כלל לזה שהתורה בעצם מיוחדת עם א"ס, אך כאשר לימוד התורה שלו היא בהתעוררות האהבה, היינו כתוצאה מכך שברצונו להיות בטל בתכלית לאלקות - אזי הסיבה שלומד תורה הוא כי מכיר בכך שע"י לימוד התורה, יקשר נשמתו למעלה למהותה של התורה - לא"ס ב"ה].

והנה, כתיב⁶⁰ "אני הוי' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים".

פירוש - לבאר משמעות הפסוק בעבודת האדם, בהמשך להנ"ל:

המתאחד עם חכמת התורה מתאחד עם הקב"ה בעצמו.

כי 'אורייתא מחכמה עילאה נפקת'⁵⁵ - התורה יוצאת ונמשכת למטה מהחכמה העליונה המאוחדת לגמרי עם מהותו ועצמותו יתברך (כנ"ל ש'הוא חכים').

ונתלבשה בעניני זה העולם - חכמתו יתברך ירדה למטה ונתלבשה בעניינים גשמיים של עולם הזה שבהם עוסקת התורה.

וכשארם מלביש נפשו האלקית בעניני לימוד התורה שבזה העולם, אזי גם שרש נפשו למעלה מתלבש גם כן בתורה שלמעלה עד רום המעלות, ונעשה שם יחוד גמור.

- ביכולת האדם להתקשר עם מהותו יתברך על ידי עסק התורה, כי התורה ירדה למטה ונתלבשה בענייני העולם הזה וכך יש לאדם שייכות ויחס לתורה, ועל ידי שתופס ומשיג את חכמת התורה למטה בעולם הזה, מתקשר ומתאחד שרש נשמתו למעלה עם שורש התורה למעלה, שהיא חכמתו יתברך המאוחדת עם הקב"ה בעצמו ונפעל יחוד גמור בינו להקב"ה.

וזהו [פירושו הפנימי של המאמר רז"ל⁵⁶]: 'הקדוש ברוך הוא יושב ושונה כנגדו', בנוכר

59. ראה אוה"ת מטות ע' א' שח שמביא ביאור זה מהמדרש שמואל. עיי"ש. ובכ"מ מובא זה בשם הבעש"ט ראה סה"מ תרכ"ז ע' שכו. וש"נ.
60. במדבר טו, מא.

55. זהר חלק ב קכא, א.
56. ראה תנה דבי אליהו רבה ריש פרק יח. ילקוט שמעוני איכה רמז תתרלה.
57. במאמר מוקדם יותר בתו"א.
58. תהלים קכא, ה.

פירוש, שלא יאמר האדם בדרך שפלות האידך יגיע למדרגת היחוד בתורה ותפלה, מאחר שהוא עדיין אינו סור מרע גמור כו', והוא עדיין בשלימות אצלו, זאת ישיב אל לבו, שה' הוא המוציא אותו מארץ מצרים, פירוש, שהוא מבדיל ומפריש בנפשו הטוב מן הרע, הנפש האלקית מנפש הבהמית, כשהוא עדיין לא עשה רע בפועל ממש, ואפילו רשע גמור הוא ממשיך בנפשו האלקית בעסקו בתורה, רק שעליו נאמר ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי,

כלומר, כיון שלא מדובר בעובר עבירות בפועל אלא במי שעדיין יש רע בנפשו, ביכלתו להתאחד עם השי"ת על ידי עסק התורה מצד נפשו האלקית, ואין לזה סתירה לכך שעדיין נשאר אצלו גם הרע של הנפש הבהמית, דזהו הפירוש הפנימי בכך שהקב"ה מוציא את בני ישראל מארץ מצרים. דהיינו ש'מוציא' ומפריש את הנעשה ע"י הנפש האלקית, שלא יהי' לזה קשר לכך שהנה"ב עדיין עומד בתקפה.

[עד כאן דובר על אחד שלא עשה רע בפועל, רק שהרע שבנפשו נשאר בשלימות אצלו. כעת ימשיך לבאר למה אפי' מי שעשה רע בפועל, יש לו תועלת במה שלומד תורה:]

ואפילו רשע גמור הוא ממשיך [אלקות] בנפשו האלקית בעסקו בתורה.⁶²

[אלא שמכל מקום מובן שהמשכת האלקות שעל ידי לימוד התורה של רשע גמור היא באופן אחר מאשר ההמשכה האלקית של אדם שרק אינו בבחינת סור מרע לגמרי. וזהו שהולך ומבאר:]

רק שעליו נאמר⁶³ "וְלִרְשָׁעַ אָמַר אֱלֹקִים, 'מַה לְּךָ לְסַפֵּר חֻקֵּי' - הקב"ה אומר לרשע, מהי התועלת בכך שאתה לומד תורה (לספר חוקי).

שלא יאמר האדם בדרך שפלות: האידך יגיע למדרגת היחוד בתורה ותפלה - להתאחד עם הקב"ה על ידי עסק התורה, ועל ידי ההתבוננות באחדות יתברך האמיתית בתפילה, מאחר שהוא עדיין אינו סור מרע גמור כו', כלומר שלמרות שאינו עובר עבירות בפועל, אך עדיין אינו סור מרע 'גמור', כי עדיין נשאר אצלו הנטי' והחמדה לעשות רע⁶¹.

והוא עדיין בשלימות אצלו -

למרות שמדובר כאן על אדם שאינו עושה רע בפועל (כנ"ל) אך 'מהות' הרע הוא אצלו בשלימות עדיין. כלומר: השכל והמדות המלוכשות בגופו, הם עדיין שכל ומדות ד'קליפה', ולכן יכול להתאוות לעשות רע, רק שלפועל תמיד גובר הכח של הנפש האלקית ומונע ממנו לעשות כך.

[ולכאורה מה ישיב האדם לעצמו על טענה]

זו, שכנראה היא נכונה? זהו שהולך ומבאר:]

זאת ישיב אל לבו - 'אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים': שה' הוא המוציא אותו מארץ מצרים, פירוש, שהוא מבדיל ומפריש בנפשו הטוב מן הרע - הנפש האלקית מנפש הבהמית - כשהוא עדיין לא עשה רע בפועל ממש -

62. "ראה פרדס שער הנשמות סוף פרק יא" - הג"ה בגליון תר"א.
63. תהלים נ, טז.

61. וכמבואר באריכות בתניא בענין מהותו של ה'בינוני' - ראה בעיקר פרק י"ב, ובחסידות מבוארת שם (ע' קכב ואילך).

פירוש, שאין תועלת לנפשו האלקית, מפני שעליו נאמר ותשלך דברי אחרך, שלא יוכל להמשיך בתוך פנימיותו, ודי למבין.

והנה, בענין ברכות ברוך אתה הוי', פירוש, ברוך הוא המשכה וריבוי, שיהיה הוי' שהוא בחינת צמצום והתפשטות כו', יהיה בחינת אתה לנוכח,

פירוש, שאין תועלת לנפשו האלקית [מהאלקות שנמשכת עליו ע"י לימוד התורה והתפילה].

מפני שעליו נאמר⁶⁴ "וְתִשְׁלַךְ דְּבָרִי אַחֲרֶיךָ", [כלומר:] שלא יוכל להמשיך בתוך פנימיותו - אלא 'דברי' - דבר ה' שבתורתו ותפילתו, נמשכים 'אחרך' - ולא בפנימיותו. דהיינו, על אף שאלקות נמשכת ומאירה עליו ע"י תורתו, מ"מ, אין שום תועלת מהמשכה זו, כי אינה נמשכת בפנימיות בנפשו (כי מאחר שהוא רשע אינו כלי ראוי לקליטת וקבלת המשכה זו), וההמשכה נמשכת עליו רק בדרך 'מקיף', ממילא אין ההמשכה פועלת עליו, ואינו משתנה על ידה, ודי למבין.

פרק ו

ביאור ענין הברכות דשמו"ע

והנה, בענין ברכות⁶⁵ - לאחר שביאר ענין קריאת שמע וההתבוננות בה והאהבה הנולדה על ידה, כעת הולך ומבאר ענין תפילת שמונה עשרה, שתוכנה הוא ענין הח"י ברכות שבה.

[ומבאר את הפירוש הפנימי בנוסח הברכות

- 'ברוך אתה הוי':]

'ברוך אתה הוי'.

[תחילה יבאר משמעות תיבת 'ברוך':]

פירוש 'ברוך' - הוא המשכה וריבוי.

- כמשמעות הכתוב 'ויברך את הגמלים', שהורידם והמשיכם למטה בארץ, ופירוש הברכות דשמונה עשרה הוא לגרום המשכת אלקות למטה בריבוי.

[ועתה יבאר משמעותה הפנימית של

'הוי'ה' כאן:]

שיהיה 'הוי'ה', שהוא בחינת צמצום והתפשטות כו' [המשכה והתפשטות]⁶⁶.

- המשכה זו נעשית על ידי אותיות שם הוי', שכל אחת מהאותיות מורה על שלב אחר בירידת אורו יתברך למטה, שתחילה צריך להיות צמצום של האור אין סוף (י' - נקודה קטנה), ואחר כך התפשטות האור למעלה באלקות (ה' - התפשטות לאורך ורוחב), ועל ידי זה יכולה להיות ירידת והמשכת האור למטה בפועל (ו' - קו נמשך מלמעלה למטה), ואחר כך התפשטות האור בכלי המקבל (ה' - התפשטות לאורך ולרוחב אבל בכלי המקבל, לעומת ה"א ראשונה שהיא התפשטות בתוך המשפיע גופא).

[ומבאר תיבת 'אתה':]

יהיה בחינת 'אתה' לנוכח - התגלות כו'.

ועל ידי המשכה זו דרך כל השלבים דשם הוי' יהיה 'אתה', היינו, גילוי לעולמות ולנבראים שלמטה. כי 'אתה' הוא לשון נוכח, כמדבר לאדם

אדמו"ר זי"ע). ולהעיר שבכתב יד 2088 הלשון הוא: "ברכות שמו"ע".

66. ראה אגרת התשובה פרק ד.

64. תהלים נ, יז.

65. "כנראה קאי אשמונה עשרה, ואולי צ"ל "ח"י ברכות" - ובא בהמשך לק"ש דביאר ע"ע" (הערת כ"ק

התגלות כו'. אך, להיות כי הגוף הוא המסתיר ומחשיך, רק לעתיד לבוא יהיה התגלות אלקות, וראו כל בשר ויהיה בבחינת ביטול, אבל עכשיו צריך להראות על כל פנים ענין הביטול בחיצוניות בכריעה והשתחואה, בראש הכורע, כורע בברוך. וענין רופא חולים, וגואל ישראל, ומברך השנים, הם כלים לבחינת המשכה והתגלות אלקות כו'. והכורע צריך שיראה איסר כנגד

העומד לפניו, ענין הגילוי, כך היא המשמעות של תיבת 'אתה' ברוחניות, שהמשכה זו תהיה בהתגלות למטה.

אך, להיות כי הגוף הוא המסתיר ומחשיך - על אלקות מצד גשמיותו וחומריותו (כנ"ל, 'משכא דחייא'), [לכן] רק לעתיד לבוא יהיה התגלות אלקות [באמת], [כמו שכתוב⁶⁷] "וראו כל בשר (את גילוי אלקות)".

הגם שעכשיו ממשיכים אלקות למטה על ידי ברכות שמו"ע כמבואר לעיל, מכל מקום, מחמת העלם הגוף המשכה זו לא באה לידי גילוי.

אך, לעתיד לבוא המשכה זו תבוא לידי גילוי, כי אז גשמיות הגוף לא יעלים ויסתיר על אלקות, כי יזדכך ויתברר ויתעלה, ויהיה כלי להתגלות אלקות. ובמילא יקויים מה שנאמר 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו', שגם בשר הגשמי של האדם יוכל לראות את ההמשכה אלקית.

ויהיה בבחינת ביטול.

וכתוצאה מזה שאז הגוף לא יעלים עוד על אלקות כולם יהיו בבחי' ביטול מוחלט. דכיון שאז אכן יראו גילוי אלקות בראיה מוחשית (כנ"ל) מחמת התגלות עצומה זו יהיה תחושה של ביטול בכל הנבראים.

אבל עכשיו צריך להראות על כל פנים ענין הביטול בחיצוניות בכריעה והשתחואה, בראש הכורע, 'כורע בברוך'⁶⁸.

עם היות שעכשיו התגלות זו הנמשכת ע"י ברכות דשמו"ע אינה נרגשת (מחמת העלם והסתר הגוף), ובמילא אין האדם מתבטל מחמתה, מכל מקום, צריך להראות על כל פנים ענין הביטול הזה (שהיה צריך להיות) בחיצוניות (אע"פ שאינו מרגיש ביטול זה בפנימיותו).

והביטוי החיצוני לביטול זה הוא ענין הכריעות והשתחואות שבשמו"ע, כידוע שהכריעה והשתחואה מורה על ענין הביטול, כעבד הכורע בביטול גמור לאדונו, וכן כאשר כורע בראשו הרי זה מורה על ביטול, שמבטל ומשעבד את שכלו ומוחו אל ה'.

וזוהי הסיבה הפנימית לכך שצריכים לכרוע באמירת תיבת 'ברוך' דווקא, כי מבואר לעיל שמשמעות 'ברוך' היא המשכת אלקות, וכתוצאה מהמשכה אלקית זו היה צריך להיות בביטול מוחלט, לולא העלם הגוף, ולכן אז על כל פנים מראים את הביטול שהיה צריך להיות בחיצוניותו - מעשה חיצוני של כריעה והשתחואה.

[אך לכאורה אינו מובן, אם כן עיקר המכוון בתפלת שמו"ע הוא הבקשה ד'ברוך אתה הוי', היינו, שתהיה המשכת אור אין סוף ב"ה למטה, מהו תוכן הבקשות הפרטיות ב"ב הברכות האמצעיות של תפלת שמו"ע?

זהו שממשיך לבאר:]

וענין 'רופא חולים', ו'גואל ישראל', ו'מברך השנים', הם כלים לבחינת המשכה והתגלות

68. ראה ברכות יב, א.

67. ישעי' מ, ה.

לבו, פירוש, עיקר המשכה יהיה במוח, עד שיתפשט גם כן בלבו אפילו מעט, היינו, בחינת איסר,⁶⁸ שהוא בחינת חפץ. וכתוב הודו על ארץ ושמים, אפילו בבחינת זיו והתפשטות החיות המלוכש תוך כל עלמין, אבל תכלית הכוונה

אלקות בו' [שנמשכת ע"י הברכות שבש"ע, באמרו 'ברוך אתה הוי''].

- כלומר, התוכן של 'ברוך אתה הוי' הוא כנ"ל – הבקשה שהיהי' המשכת אלקות בהתגלות למטה. ולמרות שכבר נתבאר שרק לע"ל יתגלה הדבר ממש, בכ"ז גם בזמן הגלות יתכן גילוי אלקות, רק בצורה מצומצמת יותר.

ומכיון שבעוה"ז לכל גילוי צ"ל ביטוי וכלי גשמי – זהו הענין הבקשות שבשמו"ע. דכאשר אדם מבקש מהקב"ה שפע גשמי והקב"ה נענה לבקשתו, מתגלה לכל שהקב"ה הוא המנהיג המחיי את העולמות, וממילא יש גילוי אלקות ע"י כלי גשמי⁶⁹.

ו'הכורע צריך שיראה איסר כנגד לבו'⁷⁰ - להתכופף עד לשיעור זה, ועל פי חסידות הכוונה להמשכה האלקית המאירה על ידי ברכות שמונה עשרה.

פירוש - הפירוש הפנימי בזה הוא, עיקר המשכה יהיה במוח, עד שיתפשט גם כן בלבו, אפילו מעט, היינו, בחינת 'איסר' - עיקר הכוונה בהמשכה שעל ידי ברכות שמונה עשרה היא שתומשך למטה במוח האדם, שיהיה חדור ומלא באלקות, עד כדי כך שישליט עניני אלקות גם על הלב, אפילו מעט, כאיסר שהוא מטבע קטן

הנחות צמח צדק

א. ועיין מ"ש לקמן בפירוש 'אוסרי לגנב' [תו"א פ' יחי מו, ד-מו, א] - שם מבואר עוד בענין המטבע 'איסר', 'אוסרי' לשון איסר.

71. תהלים קמח, יג. בדפוסים הרגילים כתוב "וכדכתיב", ותוקן כאן מהגהות אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

69. ראה באריכות חסידות מבוארת – עבודת התפלה, ע' שיט ואילך.

70. ברכות כח, ב.

(בזמן הש"ס).²

שהוא בחינת 'חפץ' - כאשר המשכה זו מגיעה ללב האדם, מעוררת בו בחינת 'חפץ', היינו רצון גדול להתכלל ולהתדבק בהקב"ה.

וכתיב⁷¹ "הודו על ארץ ושמים" - 'הודו' משמע הארה וזיו בלבד של אלקות, אפילו בבחינת 'זיו' והתפשטות החיות המלוכש תוך כל עלמין – דהפירוש בזה בעבודה הוא שיהיה בלב בגלוי לכל הפחות בחינת זיו והארה מאלקות.

והתוכן בזה (שאלקות יאיר בגילוי במוחו ובלבו, ו'יחפץ ליבטל קמי' ית') הוא כפי שנתבאר לעיל, להיות 'גדפין', שכאשר האדם לומד תורה ומקיים מצוות, יהיה זה ע"מ ליבטל לא"ס ב"ה, וממילא יהי' עי"ז מקושר לתורה ומצוות איך שהם מושרשים בא"ס.

[לפי כל מה שנתבאר עד עתה מובן, שמה שאהבה ויראה אינם אלא בבחי' 'גדפין' לתורה ומצוות שהם העיקר, הוא כי התורה ומצוות הם הם המושרשים בא"ס ב"ה, ומטרת האהבה ויראה הוא רק שהאדם יתקשר לחלק זה של התו"מ.

אך עתה יוסיף עוד נקודה למה תורה ומצוות בפועל ממש הוא העיקר, ולא האהבה ויראה:]

להיות לו דירה בתחתונים, וסוף מעשה במחשבה תחלה, נעוץ סופן בתחלתן. ולכן אמרו רז"ל ארץ נבראת תחלה כו'.

עולם הזה התחתון, נעוצה וקשורה עם תחילת הכוונה של הקב"ה בבריאת כל העולמות.

ולכן אמרו רז"ל⁷⁶: 'ארץ נבראת תחלה' כו' - נחלקו בגמרא אם השמים נבראו תחילה או הארץ, והטעם הפנימי לדעה האומרת שארץ נבראה תחילה הוא כי דווקא בה היא תכלית כוונת הקב"ה שתהיה בה המשכת עצמות אלקות (על דרך סוף מעשה במחשבה תחילה). נמצא, שהעיקר הוא העבודה בפועל בקיום התורה והמצוות, שעל ידי זה ממשיכים אלקות למטה וממלאים את הכוונה שבשבילה נברא העולם (דירה בתחתונים), אבל יש להשתדל ולהתאמץ לעורר רגש של אהבת ה' בלבו (בחינת ה'גדפיץ' כנ"ל).

אבל⁷² תכלית הכוונה [היא] להיות לו [יתברך] דירה בתחתונים⁷³ - כלומר, אף על פי שהמשכת זיו והארה של אלקות בתוך לב האדם היא דבר טוב ונצרך בכ"ז תכלית הכוונה היא שיומשך מהותו ועצמותו יתברך למטה, להיות לו דירה בתחתונים. וכן לא די שתהי' ההמשכה רק בלב האדם אלא צריך להיות גילוי אלקות בכללות העולם, ע"י מעשה המצוות, מצוות גשמיים.

ו'סוף מעשה במחשבה תחלה'⁷⁴ - כוונת הקב"ה בבריאת העולמות היא בבחינת 'סוף מעשה' המשכת אלקות בעולם הזה התחתון, והוא עלה במחשבה תחילה - בו היא תכלית הכוונה והמחשבה של הבריאה.

'נעוץ סופן בתחלתן'⁷⁵ - דוקא בחינת הסוף,

74. פיוט 'לכה דודי'.

75. ספר יצירה פ"א מ"ז

76. חגיגה יב, א.

72. בדפוסים הרגילים כתוב "ותכלית", ותוקן כאן מהגהות אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

73. וראה תניא ריש פרק ל"ו (ובהנמנן בליקוט פירושים לשם).

פטרונני השבוע

לזכות ידידינו הנכבד

הרה"ח ר' אברהם בן שרה אסתר שיחי

וזוגתו מרת הניה בת רבקה תחי

הולצברג

וכל יוצ"ח שיחי

לזכות

השליח הרה"ח ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת

שטערנא שרה שיחיו מינץ

ולזכות הילדים מנחם מענדל, אייזיק גרשון,

צמח, משה, וחי' מושקא שיחיו מינץ

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה,

ושיריו מזהם הוריהם אידישע חסידישע נחת

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' אליהו ציון בן הרה"ח ר' חנניה ומרת ברוכה

ולזכות מרת סופי בת גרז שתבלח"א

ולזכות ר' חיים שמעון בן רחל,

ומרת חי' לאה בת ראשקא שיחיו

נדבת אוריאל בן סופי וזוגתו מרת חנה טויבע

בת חי' לאה ומשפחתם שיחיו

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה

נדבת

ר' יוסף הלוי וזוגתו מרת חנה מלכה שיחיו

גורביץ

לזכות כל משפחתו

שיחיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל

לזכות

ידידינו הנכבד הרה"ח ר' ישעי' זושא

וזו' מרת אסתר שיחי' ווילהעלם

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל

בטוב הנראה והנגלה

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' בנימין זאב בן הרה"ח

הרה"ח ר' אברהם שיבלח"א סילווער

נתנדב ע"י ולזכות הוריו הרה"ח הרה"ח

אברהם וזוג' שיחיו סילווער

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה

מגדלים חודשיים

לזכות הרה"ת ר' לוי הלוי בן שרה וזוגתו

מרת שיינא מלכה בת רחל

ובניהם יהודית, צבי הירש הלוי, חי'

מושקא בת שיינא מלכה

...

Refuah Sheleima to

Daniel Reuvein ben Dina

Donated Anonymously

לזכות ר' יעקב בן חנה שיחיו גרסון

וכל משפחתו

...

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו לזכות

מרת חי' מושקא גורביץ

וכל משפחתו

לזכות הרה"ת ר' שמואל דוד וזוגתו

שיחיו ניומאן וכל משפחתו

...

לזכות משפחת אהרן

שיתברכו בכטו"ס

...

לזכות משפחת באביטש

שיתברכו בכטו"ס

לזכות הת' מנחם מענדל בן שיינא באשא

...

לזכות הרה"ת ר' אביגדור סימאנדס וכל משפחתו

...

לזכות הרה"ה מנחם נחום וזוגתו מרת אסתר שי' שטרנברג

...

לזכות ולרפ"ש עבור חי' אלה שתחי' בת ריסא

ולזכות עמנואל בן חי' סאשה

...

לזכות ולרפ"ש ליוסף יצחק בן איריס ודורי בן אורה

...

לזכות אשר בן רינה לזיווג משורש נשמות

ולגאולה שלימה של עם ישראל בקרוב ממש

...

לזכות ולרפ"ש לשאול אליהו שיחי' בן חנה רבקה שתחי'

...

לזכות מרת חנה מניא בת שושנה אביבה

...

לע"נ הר"ר כרתריאל שלום בן הר"ר חיים יצחק ע"ה

...

לזכות הרה"ת ר' נחמן דוב שיחי' בן מאלע, ומשפחתו

...

לע"נ יחזקאל בן יוסף חיים ולע"נ רבקה בת יחזקאל

...

לזכות יהודית ולזכות אחיותיה חי' מושקא, זעלדא, ואחיה

שרגא פייוויש, מנחם מענדל

נדבת הור"י מרדכי אברהם ישעיהו וזוג' מרת אסתר שפרה סלזנר

...

לזכות הרב ומשפיע שמואל לז, שימשיך בעבודתו הקודש,

מאת תלמידו שאול גנוגלי

...

לזכות אייזק גרשון בן שיינא באשא, מנחם מענדל, לוי,

יוסף, חי' מושקא, שלום דובער, אברהם זאב, יהושע זעליג

...

לזכות ר' לוי יצחק הלוי וזוגתו מרת חנה קורנינסקי

וכל יוצאי חלציהם ולזכות 'חדר מנחם' מלבורן אוסטרליה

...

לע"נ ראובן אברהם בן אלתר שלמה זלמן

...

לע"נ ר' ראובן בן ר' יוסף רובינשטיין ע"ה

נדבת חתנו ר' מיכל קארצאג

...

לזכות התמים מיכאל זחבי

לזכות כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו

ולזכות הרבנית הצדקנית חי' מושקא

...

לזכות הרה"ת ר' אברהם דוד ומרת רחל לאה סיברג

...

לזכות הב' התמים ישראל ראובן בן נחמה דינה שי'

להצלחה בלימוד התורה ובדרכי החסידות

...

לע"נ בתיא בת שלמה הלוי ע"ה

...

לזכות לוי וזוגתו מרת רבקה לאה ובניהם חי' מושקא, מנחם

מענדל, ובתיא מניא געלב

...

לזכות התמים אליהו סילפין

...

לזכות הרה"ת ר' אברהם אברמסון וכל משפחתו

...

לזכות הרה"ת ר' נחמן דוב שיחי' בן מאלע, ומשפחתו

...

לזכות הרה"ת ר' ישראל מאיר אברמסון וכל משפחתו

...

לע"נ הרה"ת אברהם ישעי' בהרה"ת עובדי' ע"ה שטראקס

...

לזכות בת שבע שתחי'

בת הרה"ת יוחנן מרזוב וכל משפחתו

...

לזכות דינה בת שבע בת מאירה אסתר

...

לזכות הרה"ת ר' יהושע בירקאוויץ וכל משפחתו

...

לע"נ רבקה אלטא בת חנה לאה ע"ה

...

לע"נ הילדה היקרה עדאל שיינא ע"ה

בת הרה"ת מרדכי אליהו ילחט"א האנאווער

...

לזכות הרה"ת ר' חיים משהווגתו מנוחה רחל

ובניהם מנחם מענדל ופעסיא

...

לע"נ הרה"ח הרה"ת ר' שמואל אייזיק הלוי ע"ה פאפאק

...

לזכות פערל רייזל בת אהובה ברכה

נרפס על ידי ולזכות משפחתו

...

לזכות אסתר בת רחל

שיעורים חדשים
בכל שבועמבחר של
עשרות מגידי שיעורמסודר
להפליא

טעמו וראו כי טוב ה'!

נשמתך משתוקק לשיעורים בחסידות

הכל רק בלחיצת כפתור!

www.otzerhachassidus.com

יש גם אפשרות 'להוריד' כל השיעורים ל-mp3 player וכדומה

שיעורים בחסידות לכל אחד בכל מקום

אפשרות
להכניס השיעורים
ל-MP3/USB הפרטי שלך
לפרטים
או להשיג השיעורים, צלצלו:
347.762.6054

ומלאה הארץ ידעה את ה'

מכון
לעבדך באמת

טעל: 718.650.6295

אימייל: admin@otzerhachassidus.com

אתר: www.otzerhachassidus.com

תורת החסידות לכל אחד בכל מקום

ניתן להשיג הקונטרסים בחינם מידי שבוע בשבוע
במוקדים בכל שכונות החרדיות ברחבי ניו יארק
לפרטים נא להתקשר בטלפון 718-650-6295
או באימייל info@otzerhachassidus.com

כמו"כ אפשר לקבלו באימייל
או להורידם מאתר אוצר החסידות
www.otzerhachassidus.com

נדפס באדיבות

538 Johnson Avenue | Brooklyn, NY 11237
t 718.628.6700 f 718.628.6900 e jobs@tphny.com w tphny.com